

Міжконфесійні відносини:

*анотований бібліографічний список
2019. – Вип. 1. – 34 с.*

[\(<http://nplu.org/article.php?id=423&subject=3>\)](http://nplu.org/article.php?id=423&subject=3)

1. Барна С. Голова ОДА Степан Барна: ”Жодної посади за чотири роки в Тернопільській області не продав!” / Степан Барна ; бесіду вів Віталій Попович // Номер один. — 2018. — 28 листоп. (№ 48). — С. 6-7. *Подано матеріали бесіди з головою Тернопільської облдержадміністрації (ОДА) Степаном Барною про деякі підсумки його діяльності на посаді. Зокрема, Степан Барна прокоментував питання забезпечення міжконфесійного порозуміння і миру на Тернопільщині.*

2. Бесперстова О. Петр Порошенко: ”Мы обретаем наконец духовную независимость, которую можно сравнить с обретением независимости политической. Мы обрезаем узы, привязывающие нас к империи” / Ольга Бесперстова // Факты и коммент. — 2018. — 20 – 26 дек. (№ 50). — С. 4. *Висвітлено ситуацію, пов’язану із проведенням 15 грудня 2018 року Об’єднавчого собору в Софії Київській, який затвердив статут новоствореної автокефальної Православної церкви України та обрав її предстоятеля – 39-річного Митрополита Епіфанія. Надано хронологію подій на шляху України до створення автокефальної церкви. Подано біографічні відомості про Митрополита Епіфанія (у миру – Сергія Петровича Думенка). Наведено тези виступу під час урочистої події Президента України Петра Порошенка, який, зокрема, наголосив, що ”ми здобуваємо нарешті духовну незалежність, яку можна порівняти із здобуттям незалежності політичної. Ми обрізаємо узи, що прив’язують нас до імперії”.*

3. Беднова Г. Життя після собору / Ганна Беднова // Молодь України. — 2018. — 20 груд. (№ 43/44). — С. 5. *Йдеться про те, що після*

Об'єднавчого собору новостворена Православна церква України отримала статут і предстоятеля. Та, попри перехід до неї тисяч громад УПЦ КП та УАПЦ, розбудувати нову церкву доведеться майже з нуля, кажуть експерти.

4. Богдановський І. В. Прозелітизм нетрадиційних релігій / І. В. Богдановський // Практ. філософія. – 2015. – № 2. — С. 129-134. Розглянуто основні форми і методи місіонерської діяльності, що використовують прибічники нових і нетрадиційних релігійних організацій. Місіонерство в цих релігіях, за суттю, є прозелітизмом, оскільки орієнтоване, переважно, на дорослих людей, які вже сповідують ту, чи іншу віру. Неорелігії намагаються добитися визнання в сучасному суспільстві, використовуючи широкий спектр засобів пропаганди в ЗМІ, проектів у сфері освіти, політики, культури й бізнесу. Текст: https://drive.google.com/file/d/1IExpvo5tGlzCCsof3Zne-0KTIgdzcaltWw-dm09ryYJ_BJGyG_xo34AbyZVKV-b5BHUjg5VCnLMuaN5z/view

5. Божич Ю. Под клобуком у Томоса / Юрий Божич // Фокус. — 2018. — № 51/ 52 (21 дек.). — С. 12-13. Проаналізовано політичну ситуацію та події, пов'язані із процесом створення Православної церкви України (ПЦУ). Зазначено, що на Об'єднавчому соборі, що відбувся 15 грудня 2018 року в Софії Київській, обраний предстоятель української церкви — митрополит Переяславський і Білоцерківський Української православної церкви Київського патріархату (УПЦ КП) Епіфаній. Наведено реакцію Української православної церкви Московського патріархату (УПЦ МП) на створення ПЦУ. Наголошено, що ціна української автокефалії може виявитися вищою, ніж це бачилося у стінах Софії Київської. Висвітлено роль Президента України Петра Порошенка у створенні помісної церкви в Україні. Подано, зокрема, тези виступу Президента на прес-конференції, де він розповів про особисте попередження прихильника "руського мира" народного депутата України Вадима Новінського стосовно можливої появи "тітушок" біля Лаври. Розглянуто ймовірні загрози з боку проросійських сил, на які мають реагувати

структури влади – від президента до СБУ. Текст: <https://focus.ua/politics/415585-pod-klobukom-u-tomosa.html>

6. Бокоч В. М. Всеукраїнська рада церков і релігійних організацій: суспільно-політичний контекст / В. М. Бокоч // Регіон. студії. — 2018. — № 13. — С. 5-12. Досліджено місце й роль Всеукраїнської ради церков і релігійних організацій у суспільно-політичному та релігійно-церковному житті України.

7. Бурлаку Н. У селі ще такого не бачили: священники побилися в церкві / Наталія Бурлаку // RIA Плюс (Тернопіль). — 2018. — 17 груд. (№ 51). — С. 5. Йдеться про конфлікт між керівництвом Тернопільської єпархії Української автокефальної православної церкви та настоятелем парафії, що перейшла до Української православної церкви Київського патріархату. Зазначено, що під час недільного богослужіння в храмі Успіння Пресвятої Богородиці, за словами парафіян, архієпископ Тернопільський і Буцацький Тихон разом з іншими священниками із УАПЦ накинулися на місцевого панотця Івана Бойка, зав'язалася бійка. Отець із Винятинців Іван Бойко після конфлікту опинився у лікарні. Текст: <https://te.20minut.ua/analitika-i-publicistika/u-seli-na-ternopilschini-sche-takogo-ne-bachili-chomu-svyascheniki-pob-10754344.html>

8. Бурлаченко С. В очікуванні томоса: спекуляцій все більше, радостей все менше / Сергей Бурлаченко // 2000: Еженедельник. — 2018. — 21 - 27 дек. (№ 51). — С. А4. Проаналізовано проведення 15 грудня 2018 року Об'єднавчого собору, на якому було проголошено помісну церкву України та вибрано предстоятеля — митрополита Київського і Всієї України Епіфанія (Думенка). Акцентовано увагу на ролі Президента України Петра Порошенка щодо отримання автокефалії для Української православної церкви. Текст: <https://www.2000.ua/v-nomere/forum/puls/v-ozhidanii-tomosa-spekuljaccii-vse-bolshe-radostei-vse-menshe.htm>

9. Велика історична подія завершується // Голос України. — 2019. — 3 січ. (№ 1). — Електрон. ресурс. Йдеться про виступ Вселенського патріарха Варфоломія на святковій новорічній церемонії розрізання пирога.

Варфоломій прокоментував рішення про створення автокефальної церкви України та зазначив, що вже найближчим часом в присутності нового предстоятеля української церкви і Президента України Петра Порошенка буде вручено Томос про автокефалію. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/311926>

10. Ветрова А. "Вопросы, которые находятся в компетенции собора, будут решены" / Анна Ветрова // Факты и коммент. — 2018. — 13 – 19 дек. (№ 49). — С. 2. Висвітлено ситуацію, пов'язану із проведенням об'єднавчого собору Української православної церкви, який відбудеться в Софійському соборі в Києві 15 грудня 2018 року. Зазначено, що під час собору його учасники мають проголосити створення автокефальної православної церкви в Україні, затвердити її статут, проект якого запропонував Вселенський патріарх, та обрати предстоятеля. Наведено коментар Президента України Петра Порошенка з приводу загроз, які надходять із Москви на адресу Вселенського патріарха Варфоломія у зв'язку із рішенням надати автокефалію Україні. Текст: <https://www.pressreader.com/ukraine/fakty-i-komentarii/20181213/>

11. Вітер О. СБУ попереджає і закликає: віряни всіх конфесій, не піддавайтесь на провокації! / Ольга Вітер // Голос України. — 2018. — 15 груд. (№ 241/242). — Електрон. ресурс. Йдеться про брифінг заступника голови Служби безпеки України (СБУ) Віктора Кононенка, який повідомив, що в окупованому Донецьку під керівництвом росіян відбулася нарада ватажків так званої "ДНР" з обговорення питання надання Україні Томосу й можливих заходів, які можуть цьому перешкодити. Віктор Кононенко зазначив, що за результатами обговорення було прийнято рішення щодо організації хресних ходів у низці українських міст в день проведення об'єднавчого собору в Києві, під час яких будуть спровоковані силові зіткнення із правоохоронцями з обов'язковим створенням "кривавої картинки" для російських ЗМІ. Віктор Кононенко закликав вірян усіх конфесій не піддаватися на провокації й "не ставати "гарматним м'ясом" у справі задоволення імперських амбіцій". Текст: <http://www.golos.com.ua/article/311420>

12. Воронков В. "Удобне" для захисту прав, свобод і безпеки / В'ячеслав Воронков // *Голос України*. — 2019. — 3 січ. (№ 1). — Електрон. ресурс. *Йдеться про участь Президента України Петра Порошенка та Прем'єр-міністра Республіки Молдова Павела Філіпа у відкритті спільного україно-молдовського контролю в пункті пропуску "Паланка – Маяки - Удобне". Зазначено, що Петро Порошенко відвідав разом з Київським патріархом Філаретом молебень у Свято-Успенському храмі в селі Мирне Біляївського району Одеської області. Звертаючись до вірян, які зібралися на молебень, Президент України нагадав, що 15 грудня на Об'єднавчому соборі було ухвалено рішення про створення Православної церкви України й обрано її предстоятеля. "Ці дні ми запам'ятаємо назавжди. Ми з вами стоїмо на порозі одержання Томосу. Ми стоїмо на порозі великої радості. Ми стоїмо не просто на порозі різдвяних свят, а – народження української автокефальної церкви", – наголосив глава держави.* Текст: <http://www.golos.com.ua/article/311952>

13. Галаджий Е. Послесловие к пресс-конференции президента / Елена Галаджий // *КП в Украине*. — 2018. — 18 дек. (№ 186). — С. 3. *Йдеться про зустріч Президента України з представниками ЗМІ, присвячену підсумкам Об'єднавчого собору, обранню патріархом православної церкви України Митрополита Епіфанія. "КП" в Україні вивчила, чим цікавились представники преси у глави держави.* Текст: <https://kp.ua/journal/pdf/archive/2018/december/18/>

14. Галкин Д. Светские выборы на конфессиональной основе / Дмитрий Галкин // *2000: Еженедельник*. — 2018. — 21 - 27 дек. (№ 51). — С. А2. *Подано інформацію про прес-конференцію, проведену Президентом України Петром Порошенком. Зазначено, що прес-конференція була присвячена проведенню 15 грудня 2018 року Об'єднавчого собору, на якому було проголошено помісну церкву України та вибрано предстоятеля — митрополита Київського і Всієї України Епіфанія (Думенка).* Текст: <https://www.2000.ua/v-nomere/forum/vlast/svetskie-vybory-na-konfessionalnoj-osnove.htm>

15. Голодрига Ю. Хто він – Митрополит Епіфаній? / Юлія Голодрига // *Експрес*. — 2018. — 20 - 27 груд. (№ 51). — С. 1, 4. *Наведено біографічні дані обраного на Об'єднавчому соборі православних церков Митрополита Київського і всієї України Епіфанія.*

16. Громадськість Тернопільщини закликає православних вірян об'єднатися навколо створення єдиної помісної церкви // *Номер один*. — 2018. — 28 листоп. (№ 48). — С. 3. *Йдеться про круглий стіл у Тернополі на тему "Тернопільщина у контексті створення Української помісної православної церкви" за участі представників громадських організацій, духовенства, військових добровольців, істориків. У виступах учасників засідання наголошувалося, що в українській незалежній державі повинна бути створена єдина помісна церква під егідою Київського патріархату. Зазначено, що в умовах російської агресії ворог прагне проникнути у різні сфери суспільного життя українців, зокрема, одним із методів гібридної війни є розпалювання релігійної ворожнечі в Україні. Висловлено думку, що єдиною гідною відповіддю стане об'єднання народу навколо створення єдиної церкви. Обговорено також питання повернення українських духовних святинь українському народу, зокрема Свято-Успенської Почаївської лаври. За підсумками засідання було напрацьовано низку звернень до представників духовенства, керівництва держави і вірян, а також вирішено створити громадську платформу "Тернопільщина – за Українську помісну православну церкву".*

17. Гуменюк Б. Посол України в Республіці Кіпр Борис Гуменюк: "Проти моєї країни Росія веде гібридну війну" / Борис Гуменюк ; бесіду вів Маноліс Каладзіс // *Уряд. кур'єр*. — 2018. — 14 груд. (№ 237). — С. 1, 3. *Подано матеріали бесіди з послом України в Республіці Кіпр Борисом Гуменюком про нещодавню кризу між Росією й Україною, пов'язану з інцидентом у Керченській протоці, а також про релігійну суперечку Вселенського патріархату з Московським довокола надання автокефалії*

українській церкві. Текст: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/posol-ukrayini-v-respublici-kipr-boris-gumenyuk-pr/>

18. 25-річчя української незалежності як історія релігійних свобод і світоглядного плюралізму: державні інституції та релігійні організації у пошуку моделей партнерства : [зб. наук. матеріалів] / М-во культури України, Департамент у справах релігій та національностей; [редкол.: Л. Владиченко та ін.]. — Київ : Дух і літера, 2017. — 615 с. — **Шифр зберігання в Бібліотеці: А792326.** Подано матеріали засідання "круглого столу": "Релігійна свобода і світоглядний плюралізм в незалежній Україні", проведеного 12 травня 2017 року Департаментом у справах релігій та національностей Міністерства культури України. Збірник складається з трьох частин. Перша частина – статті науковців з проблематики відносин між державою та релігійними організаціями в Україні. У другій – зібрано як базові нормативно-правові акти у сфері державно-конфесійних відносин, так і нормативно-правові акти, які було прийнято в період між 2015 – 2017 рр. в Україні. Третя частина містить довідкову інформацію щодо структури і контактів відповідних підрозділів як центрального, так і регіональних органів виконавчої влади, на які покладено функцію формування державної політики у сфері релігії, а також адреси центрів релігійних організацій і міжрелігійних, міжконфесійних об'єднань та статистичні дані щодо кількості інституцій релігійних організацій в Україні.

19. Демчук С. Помісна церква України отримала Томос / Сергій Демчук, Ангеліна Кованда // Газета по-українськи. — 2019. — 9 січ. (№ 2). — С. 1, 6. *Йдеться про церемонію передачі Томосу Митрополиту Київському і всієї України Епіфанію, яка відбулася 6 січня 2019 року у Стамбулі в храмі святого Георгія. Зазначено, що офіційну делегацію очолив Президент України Петро Порошенко.* Текст: <https://gazeta.ua/articles/comments-newspaper/pomisna-cerkva-ukrayini-otrimala-tomos/878789>

20. Демчук С. Створили помісну православну церкву України / Сергій Демчук, Ангеліна Кованда // Газета по-українськи. — 2018. — 18 груд.

(№ 97). — С. 1, 6. *Йдеться про Об'єднавчий собор православних церков, у якому взяли участь ієрархи Київського та Московського патріархатів, Української автокефальної церкви, священники та миряни.* Текст: https://gazeta.ua/articles/comments-newspaper/_stvorili-pomisnu-pravoslavnu-cerkvu-ukrayini/875375

21. Демчук С. "Треба знищити промосковську обрядову традицію" : помісна церква потребує лідера, який проведе реформи / Сергій Демчук, Ангеліна Кованда // Газета по-українськи. — 2018. — 11 груд. (№ 95). — С. 6. *Йдеться про проведення Об'єднавчого собору українських православних церков.* Текст: https://gazeta.ua/articles/comments-newspaper/_treba-znischiti-promoskovsku-obryadovu-tradiciyu/873984

22. Деркач А. Каков рейтинг, таков и томос / Андрей Деркач // Київ. телеграфъ. — 2018. — 19 дек. (№ 1). — С. 1-2. *Йдеться про ситуацію навколо створення автокефальної української православної церкви. Зокрема, розглянуто політичну складову процесу надання Томосу українській церкві та роль Президента України Петра Порошенка у вирішенні цього питання.*

23. Джемілев М. Мустафа Джемілев: Наша мета – створення платформи для повернення Криму на базі Будапештського меморандуму / Мустафа Джемілев ; бесіду вела Ольга Будник // Уряд. кур'єр. — 2019. — 3 січ. (№ 1). — С. 1, 3. *Подано матеріали бесіди з народним депутатом України, уповноваженим Президента України у справах кримськотатарського народу Мустафою Джемілевим про проблеми повернення Криму до складу України. Мустафа Джемілев акцентував увагу на великому значенні надання українській церкві Томосу про автокефалію, що, на його думку, є "найпотужнішим ударом на даному етапі по Росії".* Текст: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/mustafa-dzhemilyev-nasha-meta-stvorennya-platformi/>

24. Епіфаній (Думенко, Сергій Петрович; Митрополит Київський і всієї України; 1979 -). Воістину історична подія / Епіфаній (Думенко, Сергій Петрович; Митрополит Київський і всієї України; 1979 -) // Шлях перемоги. — 2019. — 9 січ. (№ 1/2). — С. 1. *Подано промову предстоятеля Православної*

церкви України (ПЦУ) митрополита Київського і всієї України Епіфанія після вручення Вселенським патріархом Варфоломієм Томосу про автокефалію Православній церкві України. Епіфаній зазначив, що "від часу утвердження митрополії Києва і всієї Русі, протягом семи століть Мати-Церква Вселенський патріархат незмінно виявляла турботу про нашу Церкву – свою Дочку". Митрополит Київський і всієї України висловив подяку Вселенському патріарху Варфоломію та священому Синоду за "відновлення справедливості" та благословення на автокефальний устрій. Епіфаній наголосив, що разом з молитвами подяки, "ми також сьогодні підносимо до Бога прохання про наш український народ, який уже п'ять років страждає від війни, принесеної ззовні в наш мирний дім." Свою промову митрополит Епіфаній завершив словами: "Нехай Бог благословить миром і всіма благами нашу Матір-Україну".

25. Епіфаній (Думенко Сергій Петрович; Митрополит Київський і всієї України, предстоятель Православної церкви України, 1979 -). **Насилля і провокації вигідні тим, хто пише сценарії в Москві / Епіфаній (Думенко Сергій Петрович; Митрополит Київський і всієї України, предстоятель Православної церкви України, 1979 -) ;** бесіду вела Ольга Юркова // Газета по-українськи. — 2019. — 4 січ. (№ 1). — С. 11. Подано матеріали бесіди з митрополитом Київським і всієї України, предстоятелем Православної церкви України з 15 грудня 2018 року Епіфанієм про реформу церкви, перші кроки як предстоятеля нової церкви та зміни, яких потребує церква. Текст: <https://gazeta.ua/articles/politics-newspaper/nasillya-i-provokaciyi-vigidni-tim-hto-pishe-scenariyi-v-moskvi/878180>

26. Єленський В. Більше – не УПЦ МП / Віктор Єленський, Максим Васін // Експрес. — 2018. — 27 груд. – 3 січ. (№ 52). — С. 8. Подано матеріали бесіди з народним депутатом України Віктором Єленським та виконавчим директором громадянської організації Інституту релігійної свободи Максимом Васінім про законопроект № 5309, прийнятий Верховною Радою України, "Про внесення змін до Закону України "Про свободу совісті та релігійні організації" щодо назви релігійних організацій (об'єднань), які входять до структури (є

частиною) релігійної організації (об'єднання), керівний центр (управління) якої знаходиться за межами України в державі, яка законом визнана такою, що здійснила військову агресію проти України та/або тимчасово окупувала частину території України”, згідно з яким УПЦ МП доведеться перейменуватися у Російську Православну Церкву в Україні.

27. Жук І. Кафедральний собор – у помісній церкві / Ірина Жук // Місто (Вінниця). — 2018. — 19 груд. (№ 48). — С. 2-3. Йдеться про ситуацію в релігійній громаді Вінниці в зв'язку з наданням українській православної церкві Томосу про автокефалію. Подано коментарі владики Симеона, який віднині має статус митрополита Вінницького та Барського Православної церкви України (ПЦУ).

28. Збірка матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції “Урбаністичні студії: сучасний стан та перспективи розвитку”, (м. Дніпро, 20 квіт. 2018 р.) . – Дніпро: ЛізуновПрес, 2018. – 344 с. – Шифр зберігання в Бібліотеці: А 791776 Зі змісту: Вплив релігійних конфесій на процес державотворення в Україні / В.Ю. Берелет. – С. 240-243.

29. Звершилося – Українська Помісна Автокефальна Православна Церква є! // Голос України. — 2018. — 18 груд. (№ 243). — Електрон. ресурс. Надано інформацію про участь Президента України Петра Порошенка та Голови Верховної Ради України (ВР України) Андрія Парубія як почесних гостей в Об'єднавчому соборі, на якому Предстоятелем нової Православної церкви України було обрано митрополита Переяславського і Білоцерківського Епіфанія (Думенка). У своєму виступі перед учасниками мітингу на Софійському майдані в Києві після завершення Об'єднавчого собору Андрій Парубій нагадав, що сто років тому у Києві відбувався Православний Собор, який мав на меті проголосити автокефалію Православної Церкви в Україні, але його робота була перервана вступом російсько-більшовицьких військ. “Сто років минуло, щоб ми змогли переосмислити той час, щоб ми могли сказати, що більше не будемо програвати. Ми більше не маємо права програвати перед тими, хто був до нас і буде після нас. Через сто років після цього ми твердо

проголошуємо: Українська Держава – буде, Українська Церква – буде!”, – зазначив Голова ВР України. Виступаючи на Всеукраїнському Православному Об’єднавчому Соборі, Президент України Петро Порошенко заявив, що “Україна не була, не є і не буде канонічною територією російської церкви”. Звертаючись до учасників Собору, глава держави наголосив, що саме на них лежить колосальна відповідальність. “Держава, наголошую, зробила все, що могла. Тепер саме від вас і лише від вас залежить майбутнє України, майбутнє нашої великої нації, наша свобода, наша державна і духовна незалежність. Вам належить обрати Предстоятеля, а Томос уже чекає Предстоятеля на Фанарі. Отже, все залежить від вашої здатності домовитися, від вашої здатності почути один одного, почути заради України”, – сказав Петро Порошенко. У виступі на Софійській площі Президент України зазначив, що “автокефалія – частина нашої державницької проєвропейської та проукраїнської стратегії, яку ми послідовно втілюємо в життя протягом майже п’яти років”. Глава держави запевнив, що в Україні не буде “державної церкви” і гарантував вільний вибір для кожного віруючого. Президент України відзначив, що Митрополит Епіфаній є представником молодого покоління єпископів, його висунула Українська православна церква (УПЦ) Київського Патріархату і підтримали представники інших церков. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/311506>

30. Зотов М. Томос: Вінницька міська рада ухвалила звернення / Максим Зотов // Місто (Вінниця). — 2018. — 5 груд. (№ 46). — С. 2-3. Подано інформацію, що депутати Вінницької міської ради 30 листопада цього року на черговій сесії проголосували за звернення до територіальної громади міста і міських рад інших обласних центрів і міст обласного значення із проханням не піддаватися на провокації, які можуть виникати у зв’язку із рішенням Синоду Вселенського патріархату.

31. Кабмін повернув Почаївську лавру до складу заповідника // Юрид. вісн. України. — 2019. — 30 листоп. – 6 груд. (№ 48). — С. 8. Зазначено, що Кабінет Міністрів повернув Почаївську Свято-Успенську лавру в

Тернопільській області до складу Кременець-Почаївського заповідника. Указано, що на засіданні 29 листопада 2018 року уряд скасував розпорядження № 438 від 17 липня 2003 року "Про виключення зі складу Кременець-Почаївського державного історико-архітектурного заповідника споруди Почаївської Свято-Успенської лаври". Антирейдерська комісія Міністерства юстиції скасувала державну реєстрацію права Української православної церкви Московського патріархату на користування Почаївською Свято-Успенською лаврою.

32. Капсамун І. Без прикриття / Іван Капсамун // День. — 2018. — 21 - 22 груд. (№ 233/234). — С. 5. *Йдеться про те, що народні депутати України ухвалили закон "Про свободу совісті та релігійні організації" щодо назви релігійних організацій за основу і в цілому. Документ передбачає, що релігійна організація, що входить до структури релігійної організації з центром у державі, що вчинила військову агресію проти України і тимчасово окупувала її територію, зобов'язана в назві відображати належність до такої релігійної організації за межами країни.* Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/podrobyci/bez-prykryttya>

33. Капсамун І. "Господь благословляє довгоочікуваною справедливістю" / Іван Капсамун // День. — 2018. — 14 - 15 груд. (№ 228/229). — С. 4. *Подано інформацію, що напередодні об'єднавчого Собору в Андріївській церкві в Києві відбувалася перша Архієрейська Літургія, яку очолили екзархи Вселенського Патріархату.* Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/podrobyci/gospod-blagoslovlyaye-dovgoochikuvanoyu-spravedlyvisty>

34. Капсамун І. "Потрібні мудрість і витримка" / Іван Капсамун, Валентин Торба // День. — 2018. — 11 груд. (№ 225). — С. 4. *Йдеться про те, що перш, ніж остаточно отримати Томос від Вселенського патріархату в Константинополі, об'єднавчий Собор в Україні має затвердити статут нової церкви та обрати предстоятеля.* Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/podrobyci/potribni-mudrist-i-vytrymka>

35. Капсамун І. "Православний ренесанс" / Іван Капсамун // День. — 2018. — 18 груд. (№ 230). — С. 4, 5. Подано інформацію, що 6 січня 2019 року предстоятель новоствореної Православної церкви України Блаженніший Епіфаній, Митрополит Київський і всієї України, одержить Томос з рук Вселенського Патріарха Варфоломія в Константинополі. Це рішення остаточно оформить створення незалежної церкви, до якої прагнули багато поколінь українців. Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/podrobyci/pravoslavnyy-renesans>

36. Клімчук А. Форми та особливості соціальної допомоги між парафіянами / А. Клімчук // Психологія і сусп-во. — 2017. — Спец. вип. — С. 125-127. Досліджено становище віруючих, парафіян, які належать до соціально незахищених верств населення. Розглянуто можливості надання соціальної допомоги таким особам, описано найбільш ефективні та дієві форми надання соціальної допомоги. Текст: <http://library.tneu.edu.ua/images/stories/naukovi%20zhurnaly/psychologia%20i%20suspilstvo/2017/%D0%A1%D0%BF%D0%B5%D1%86%D0%B2%D0%B8%D0%BF.%202017.pdf#page=125>

37. Коваленко С. Президент назвав завдання на наступні п'ять років, але про можливу участь у виборчій кампанії повідомить пізніше / Сергій Коваленко // Голос України. — 2018. — 18 груд. (№ 243). — Електрон. ресурс. Надано інформацію про прес-конференцію Президента України Петра Порошенка, в ході якої він, зокрема, прокоментував надання автокефалії українській православній церкві та зазначив, що держава гарантує права кожного віруючого. Глава держави окреслив завдання на наступні п'ять років: досягнення миру на основі національних інтересів України, а не внаслідок капітуляції; подолання наслідків економічної кризи та забезпеченні відновлення і зростання рівня життя людей; досягненні критеріїв, які необхідні для вступу до Євросоюзу та НАТО. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/311498>

38. Ковалик І. Іван Ковалик: Створення Єдиної Помісної Церкви – питання національної безпеки / Іван Ковалик // Шлях перемоги. — 2018. —

19 груд. (№ 51). — С. 4. Подано матеріали бесіди з координатором тернопільського осередку "Вільних Людей" Іваном Коваликом про значення створення єдиної помісної церкви як одного з факторів розбудови успішної незалежної держави. Зазначено, що Росія використовує церкву як один з ключових елементів впливу на свідомість людей. Висловлено думку щодо діяльності Української православної церкви Московського патріархату (УПЦ МП) в Україні та щодо долі духовних святинь, які наразі перебувають в оренді УПЦ МП.

39. Кованда А. Об'єднавчий собор українських церков відбудеться 15 грудня / Ангеліна Кованда // Газета по-українськи. — 2018. — 7 груд. (№ 94). — С. 1, 8. *Йдеться про те, що майбутній собор – це тест для всієї української православної громади на здатність об'єднатися. На ньому планують затвердити статут єдиної Помісної церкви й обрати її предстоятеля. Він згодом отримає з рук Константинопольського патріарха Томос – указ із питань церковного устрою. Його наданням проголошують автономію в управлінні церквою.* Текст: https://gazeta.ua/articles/comments-newspaper/_obyednavchij-sobor-ukrayinskih-cerkov-vidbudetsya-15-grudnya/873310

40. Козуб Т. Итоги Объединительного собора: кто выиграл, а кто проиграл / Тарас Козуб, Денис Ялухин // Вести (Всеукр. вып.). — 2018. — 17 дек. (№ 215). — С. 4-5. *Йдеться про те, що в процесі створення Православної церкви України досягнуто важливий етап: на соборі в Києві було вибрано її предстоятеля, 39-річного митрополита Епіфанія. Висвітлено біографічні дані митрополита Епіфанія.*

41. Козуб Т. Кнут для УПЦ: обыски и "приветы" на границе / Тарас Козуб // Вести (Всеукр. вып.). — 2018. — 3 дек. (№ 205). — С. 4. *Подано інформацію щодо проведення обшуку у настоятеля Києво-Печерської лаври, митрополита Павла. Зі слів священників Української православної церкви Московського патріархату (УПЦ МП), на них проводиться тиск з боку української влади.*

42. Козуб Т. "По всем вопросам – в Константинополь" / Тарас Козуб // Вести (Всеукр. вып.). — 2018. — 5 дек. (№ 207). — С. 4. *Висвітлено інформацію про основні пункти статуту, прописаного Вселенським патріархатом для створюваної Української церкви.*

43. Кралюк П. Томос для України кардинально змінив ситуацію / Петро Кралюк // Шлях перемоги. — 2019. — 9 січ. (№ 1/2). — С. 5. *Проаналізовано релігійну ситуацію в Україні після надання Томосу про автокефалію українській православній церкві та визнання її канонічності. Висловлено думку щодо перспектив діяльності Української православної церкви Московського патріархату (УПЦ МП) та можливості зміни її юридичного статусу.*

44. Кралюк П. Україна і Константинополь / Петро Кралюк // День. — 2018. — 18 груд. (№ 230). — С. 4. *Йдеться про політичний, культурний і духовний спадок Константинополя та Константинопольської церкви з Україною.* Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/podrobyci/ukrayina-i-konstantynopol>

45. Купновицкая У. В ожидании Объединительного собора : каким будет заседание, на котором создадут новую православную церковь / Ульяна Купновицкая // КП в Украине. — 2018. — 11 дек. (№ 182). — С. 2. *Йдеться про майбутній Об'єднавчий собор православних церков. Саме на ньому затвердять статут майбутньої Української помісної православної церкви та оберуть її предстоятеля. Проводитиметься Об'єднавчий Собор в Софійському соборі у Києві 15 грудня 2018 року.* Текст: <https://kp.ua/journal/pdf/archive/2018/december/11/>

46. Лавренюк С. Верховна Рада зобов'язала УПЦ МП змінити свою назву / Сергій Лавренюк // Голос України. — 2018. — 21 груд. (№ 246). — Електрон. ресурс. *Надано інформацію про ранкове засідання сесії Верховної Ради України (ВР України) 20 грудня 2018 року. Голова ВР України Андрій Парубій повідомив, що під час Об'єднавчого Собору до нього звернувся Патріарх Філарет з проханням внести до порядку денного та розглянути два важливі для утвердження української церкви документи: законопроект*

№ 5309 про внесення змін до Закону "Про свободу совісті та релігійні організації" щодо назви релігійних організацій (об'єднань), які входять до структури (є частиною) релігійної організації (об'єднання), керівний центр (управління) якої знаходиться за межами України в державі, яка законом визнана такою, що здійснила військову агресію проти України та/або тимчасово окупувала частину території України, та законопроект № 4128 про внесення змін до Закону "Про свободу совісті та релігійні організації" (щодо зміни релігійними громадами підлеглості). Критичні зауваження висловив керівник фракції "Опозиційний блок" Вадим Новинський, який вважає, що ухвалення цих законопроектів викличе протистояння в суспільстві. В той же час, Голова ВР України зауважив, що ці законопроекти підтримають усі патріоти, які є в українському парламенті, та всі українці. Після обговорення законопроект № 5309, який зобов'язує Українську православну церкву Московського патріархату змінити свою назву, вказавши у ній свою належність до Російської православної церкви, був ухвалений в цілому. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/311647>

47. Левицький М. Нові знаки Божої волі щодо України з приводу / Мирослав Левицький // Слово Просвіти. — 2018. — 20 - 26 груд. (ч. 51). — С. 2-3. *Висвітлено перебіг великої історичної події – Об'єднавчого Собору 15 грудня 2018 року – щодо процесу об'єднання українських православних Церков.* Текст: <http://slovoprosvity.org/2018/12/20/novi-znaky-bozhoji-voli-schodo-ukrajiny-z-pryvodu-objednavchoho-soboru/>

48. Литонинский В. Свидетели истории / Валерий Литонинский // Корреспондент. — 2018. — № 24 (21 дек.). — С. 10-13. *Проаналізовано політичні події грудня 2018 року в Україні. Акцентовано увагу на проведенні 15 грудня 2018 року в Софії Київській Об'єднавчого собору, що затвердив статут новоствореної автокефальної Православної церкви України та обрав її предстоятеля – 39-річного Митрополита Епіфанія. Надано прогноз щодо майбутнього Православної церкви України (ПЦУ), яка наразі нараховує більше 7 тисячі парафій, більшість із яких залишається у складі Української*

православної церкви Московського патріархату (УПЦ МП). Текст: <https://korrespondent.net/ukraine/4046021-svydetely-ystoryy-avtokefalyia-pered-vyboramy>

49. Лосєв І. Геополітичний контекст / Ігор Лосєв // Шлях перемоги. — 2018. — 26 груд. (№ 52). — С. 5. *Йдеться про політичну складову надання Томосу про автокефалію українській церкві та про вплив цієї події на геополітичну ситуацію в східно-європейському регіоні. Зазначено, що таким чином зруйновано плани російського керівництва щодо політичного переформатування світового православ'я та перетворення Російської православної церкви на домінуючу силу в середовищі православних церков.*

50. Лосєв І. Спокуса пасткою. Українська "Каносса" / Ігор Лосєв // Шлях перемоги. — 2018. — 12 груд. (№ 50). — С. 5. *Проаналізовано політичну складову надання Томосу про українську церковну автокефалію. Розглянуто позицію щодо цього питання Української православної церкви Московського патріархату (УПЦ МП), яка перебуває під впливом Росії і відмовляється йти на діалог з українською владою. Зазначено, що антиукраїнську позицію зайняли також і деякі зарубіжні церкви, зокрема, Сербська православна церква, яка є однією з найбільш промосковських.*

51. Лук'янчук Г. Православна церква України – є! / Георгій Лук'янчук // Нація і держава. — 2018. — груд. (№ 12). — С. 1, 14. *Подано інформацію, що 15 грудня 2018 року на Об'єднавчому соборі, що проходив у Софійському соборі Національного заповідника "Софія Київська" представники УПЦ Київського патріархату, УАПЦ та група єпископів УПЦ Московського Патріархату заснували об'єднану Православну церкву України. Обрано очільника Української Помісної Православної Церкви – митрополита Київського та всієї України Епіфанія, представника Української православної церкви Київського патріархату.*

52. Манько В. Порошенко здобуває автокефалію для України : Томос для Української церкви – це як Акт проголошення незалежності для країни / Володимир Манько // Нова Терноп. газ. — 2018. — 5 - 11 груд. (№ 45).

— С. 3. *Йдеться про створення єдиної помісної української православної церкви та про значення цієї події для розбудови державності України. Акцентовано увагу на ролі Президента України Петра Порошенка в процесі надання Томосу про автокефалію.*

53. Март І. Незалежна помісна церква: чому вона потрібна Україні / Інна Март // Місто (Вінниця). — 2018. — 28 листоп. (№ 45). — С. 30, 31. *Висвітлено думки авторитетних експертів, серед яких – керівник департаменту у справах релігій Міністерства культури України Андрій Юраш, відомий релігієзнавець Юрій Чорноморець, щодо незалежності Православної церкви України.*

54. Мартиник Б. 6 важливих запитань про Православну Церкву України / Богданна Мартиник // Експрес. — 2018. — 20 - 27 груд. (№ 51). — С. 6. *Йдеться про отримання 6 січня 2018 року у Стамбулі Блаженнішим Епіфанієм Митрополитом Київським і всієї України Томосу – документу, де прописано основні норми функціонування нової помісної Церкви у православному світі. Томос затвердить Статут Православної Церкви України (ПЦУ), ухвалений на Об'єднавчому соборі 15 грудня 2018 року. Після цього у ПЦУ сформуєть керівні церковні органи, вироблять політику спілкування з іншими помісними Церквами. Подано матеріали бесіди зі співзасновницею Центру релігійної безпеки Тетяною Деркач та експертом Українського інституту стратегій глобального розвитку і адаптації Русланом Халіковим.*

55. Медуниця Ю. У своїй хаті – своя правда й церква! / Юрій Медуниця // Уряд. кур'єр. — 2018. — 18 груд. (№ 239). — С. 2. *Надано інформацію про виступ Президента України Петра Порошенка після проведення Об'єднавчого собору, який започаткував створення єдиної Української помісної православної церкви. Президент України зазначив, що питання автокефалії – це питання нашої національної безпеки та української державності. "Ми здобуємо нарешті духовну незалежність, яку можна порівняти із здобуттям незалежності політичної. Ми обрізаємо пута, які прив'язують нас до імперії. Ми повертаємося на свою визначену Богом дорогу і*

йдемо своїм шляхом”, – наголосив глава держави. Президент України представив новообраного предстоятеля помісної православної церкви митрополита Київського та всієї України Епіфанія, якому на початку січня 2019 року у Стамбулі буде вручено Томос від Вселенського патріарха Варфоломія. ”У нас не було, нема і не буде державної церкви. Держава не втручатиметься в діяльність церкви. І в освячену Томосом православну церкву теж ніхто нікого не запрошуватиме силоміць. Це питання вільного вибору для кожного віруючого”, – підкреслив Петро Порошенко. Він також гарантував повагу влади до вибору тих, хто вирішить залишитися у структурі, яка зберігатиме єдність з Російською православною церквою (РПЦ). Але так само Президент України гарантував захист державою права священників і мирян Української православної церкви (УПЦ) Московського патріархату, які добровільно вирішать разом з іншими православними творити єдину православну помісну церкву, яка має назву Православна церква України. Текст: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/u-svoyij-hati-svoya-pravda-j-cerkva/>

56. Митрополит Епіфаній : що відомо про предстоятеля єдиної помісної православної церкви в Україні // Місто (Вінниця). — 2018. — 19 груд. (№ 48). — С. 28. Подано біографічні відомості про митрополита Епіфанія, обраного на Об’єднавчому соборі українських православних церков 15 грудня 2018 року предстоятелем єдиної помісної православної церкви в Україні.

57. Місце в історії для Петра. ”Православний тріумф Петра Порошенка” // Місто (Вінниця). — 2018. — 19 груд. (№ 48). — С. 30. Подано матеріали статті журналіста Сергія Руденка, який відзначає роль Президента України Петра Порошенка у процесі створення в країні єдиної автокефальної православної церкви. Наголошено на необхідності зберегти міжконфесійний мир в Україні та рішуче протидіяти спробам Росії розколоти суспільство та утворити ще один ”релігійний” фронт.

58. Музиченко Я. Протоієрей Андрій Дудченко: Кожен із нас має звунити себе, щоб увійти в Церкву ... / Ярослава Музиченко // Україна

молода. — 2018. — 12 груд. (№ 136). — С. 9. *Один із прихильників творення Української помісної церкви Протоієрей Андрій Дудченко говорить про важливість збереження культурної автентичності, про інформаційний ресурс нової Церкви та потребу "пам'ятати про головне".* Текст: <http://www.umoloda.kiev.ua/number/3398/188/128828/>

59. М'ятка А. Не дали вкрасти Почаївську лавру / Анна М'ятка // Нова Терноп. газ. — 2018. — 28 листоп. — 4 груд. (№ 44). — С. 1, 7. *Йдеться про те, що чим ближче до надання Українській православної церкві Томосу й очікуваного об'єднання церков, тим більш непрогнозовані й абсурдні речі відбуваються в УПЦ (МП). Зазначено, що нещодавно з'явилися факти про незаконну передачу чоловічому монастирю шести споруд лаври площею понад 7 тис. кв. м, а ще – про спробу підкупу ченцем депутата Почаївської міської ради за голосування про передачу лаврі земельних ділянок. На незаконну передачу споруд у власність УПЦ (МП) поскаржилися представники Кременецько-Почаївського державного історико-архітектурного заповідника. Комісія Міністерства юстиції України на своєму засіданні задовольнила скаргу представників заповідника, які просили скасувати рішення про державну реєстрацію права користування на комплекс споруд Свято-Успенської Почаївської лаври за релігійною організацією.* Текст: <http://nova.te.ua/statti/nedaly-vkrasty-pochayivsku-lavru/>

60. Несправа М. В. Моделі взаємодії держави і церкви: проблеми правового регулювання / М. В. Несправа // Наук. вісн. Херсон. держ. ун-ту. Серія: Юрид. науки : зб. наук. пр. – Херсон, 2018. – Вип. 1, т. 2. – С. 172-178. – **Шифр зберігання в Бібліотеці: Бп17659-1/2(2018).** *Присвячено проблемам правового регулювання взаємовідносин державної влади і Церкви. Виділено два основні напрями розвитку цих відносин: східно- та західнохристиянський. У першому напрямі представлені такі моделі, як соборна, етатистська й тоталітарно-атеїстична. У другому – модель теократичного універсалізму та як контрарерсії до неї антиклерикальна й секулярна моделі. Проаналізовано наявну в Україні законодавчу базу, яка покликана забезпечувати свободу*

віросповідання. Розкрито причини пробуксовки деяких її положень. Зроблено висновок, що в Україні найбільшу ефективність взаємодії між державною владою та релігією здатна забезпечити модель, яка б поєднувала традиційну православну соборність за вмістом і західну секулярність за формою. Текст: http://www.lj.kherson.ua/2018/pravo01/part_2/40.pdf

61. Об'єднана і незалежна : новообраний Предстоятель Української Помісної Православної Церкви Митрополит Київський і всієї України Епіфаній на початку січня 2019 року у Стамбулі отримає Томос від Вселенського Патріарха Варфоломія : за матеріалами president.gov.ua та УНІАН // Слово Просвіти. — 2018. — 20 - 26 груд. (ч. 51). — С. 1. Текст: <http://slovoprosvity.org/2018/12/20/objednana-i-nezalezghna/>

62. Олійник В. Любив читати й був серйозним не по літах : у рідному селі митрополита Київського та всієї України Епіфанія розповіли Укрінформу про його дитинство і юність / Віталій Олійник // Уряд. кур'єр. — 2018. — 20 груд. (№ 241). — С. 4. Йдеться про дитинство і юність митрополита Київського і всієї України, предстоятеля Православної церкви України Епіфанія (у миру Сергія Петровича Думенка), яке пройшло в селі Стара Жадова Сторожинецького району Чернівецької області. Текст: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/lyubiv-chitati-j-buv-serjoznim-ne-po-litah/>

63. Основенко П. Томос – відновлення історичної справедливості / Павло Основенко ; бесіду вів Володимир Загребельний // Нар. армія. — 2018. — 27 груд. (№ 52). — С. 21. Митрофорний протоієрей Павло Основенко в інтерв'ю роз'яснив, що означає для українських вірян та України в цілому отримання церковної незалежності. Він, зокрема, проаналізував ключові події на цьому шляху та окреслив перспективи. Так, 29 листопада 2018 року в резиденції Вселенського патріарха Варфоломія відбувся Святий і Священний Синод Вселенського патріархату, на якому було ухвалено рішення щодо надання Томосу єдиній помісній українській церкві. Також на основі Томосу ухвалено проект Статуту Української православної церкви. А на Об'єднавчому соборі, що відбувся 15 грудня в Софії Київській, обрано предстоятеля

української церкви — митрополита Переяславський і Білоцерківський Української православної церкви Київського патріархату Епіфанія. Зауважено, що 6 січня 2019 року новий глава Української православної церкви отримає від Вселенського патріарха в Константинополі Томос. Цим процедуру отримання церковної незалежності буде завершено. Павло Основенко, також, розповів, чому Українська православна церква Московського патріархату (УПЦ МП) проти єдиної Української церкви. Текст: <http://na.mil.gov.ua/files/pdf/5584-%2827-12-2018%29.pdf>

64. Палінчак М. М. Релігійний фактор у міжнародних відносинах / М. М. Палінчак // Регіон. студії. – 2018. – № 12. — С. 132-135. *Розглянуто вплив релігії на політику та політики на релігію за допомогою процесів глобалізації, інтеграції, розвитку релігійних зв'язків.*

65. Парламенту важливо максимально долучатися до зміцнення обороноздатності країни / Прес-служба апарату Верхов. Ради України // Голос України. — 2018. — 27 груд. (№ 249). — Електрон. ресурс. *Подано матеріали інтерв'ю Голови Верховної Ради України (ВР України) Андрія Парубія телеканалу "Рада". Андрій Парубій наголосив на значенні ухвалення закону, який передбачає, що церква, яка має свій духовний центр у країні-агресорі, повинна носити назву тієї країни. "Люди повинні знати, яка це церква, і повинні її чітко ідентифікувати", – констатував Голова ВР України. Андрій Парубій повідомив, що Вселенський Патріарх Варфоломій запросив його до Стамбула разом із Президентом України і Митрополитом Епіфанієм для участі у церемонії отримання Томосу 6 січня 2019 року. "Питання церкви – це питання не лише релігії, це ще і питання безпеки, і ідентичності", – підкреслив глава парламенту. "Впевнений, що ці дні – і створення української православної автокефальної церкви, і отримання Томосу – увійдуть великими літерами у календар українських перемог", – переконаний Голова ВР України. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/311753>*

66. Патріарх Філарет удостоєний звання Герой України // Голос України. — 2019. — 10 січ. (№ 5). — Електрон. ресурс. *Йдеться про указ*

Президента України Петра Порошенка про присвоєння Патріарху Київському Філарету (Михайлу Денисенку) звання Герой України з врученням ордена Держави. "Ще не придумано тої міри, якою можна виміряти внесок Патріарха Філарета в боротьбу за власну помісну церкву. Він був, є і залишається духовним лідером української церкви, духовним лідером Українського народу. Ось чому прийняв рішення присвоїти йому звання Герой України", – зазначив Петро Порошенко на своїй офіційній сторінці у Фейсбуці.
Текст: <http://www.golos.com.ua/article/312193>

67. Підгора Н. Митрополитов УПЦ не пускают в столицу "по особому распоряжению из Киева" / Никита Підгора // Вести (Всеукр. вып.). — 2018. — 12 дек. (№ 212). — С. 4. *Подано інформацію, що 9 грудня 2018 року українські прикордонники не пропустили через лінію розмежування двох митрополитів Української православної церкви. Зазначено, що митрополиту Донецькому і Маріупольському Іларіону та митрополиту Горлівському і Слав'янському Митрофану було відмовлено у в'їзді із непідконтрольних територій Донецької та Луганських областей на територію України.*

68. Писана Н. Державу творять патріоти : Товариство "Просвіта" відзначило півторасторічний ювілей діяльності / Наталя Писана // Уряд. кур'єр. — 2018. — 11 груд. (№ 233). — С. 2. *Подано тези виступу Президента України Петра Порошенка на урочистому зібранні у Львові з нагоди 150-річчя заснування Товариства "Просвіта". Глава держави наголосив на великому значенні діяльності товариства в процесі розбудови Української держави та зазначив, що "зусиллями діячів товариства зводилося на ноги українське громадянське суспільство, народжувалася сучасна нація". Коментуючи тему автокефалії української церкви Президент України заявив: "Томос – це один стовп української незалежності. Автокефалія – державницьке питання, питання нашої національної безпеки. Саме під цим кутом слід розглядати інші аспекти гуманітарної політики, які віддаляють нас від імперії, від колоніального минулого, які зміцнюють національну ідентичність".* Текст: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/derzhavu-tvoryat-patrioti/>

69. Поворотний момент в історії // Молодь України. — 2018. — 20 груд. (№ 43/44). — С. 2. *Йдеться про те, що Президент України Петро Порошенко провів прес-конференцію, що увінчувала й підвизнала підсумки діяльності Гаранта Конституції за весь 2018 рік. Основна тема у спілкуванні із журналістами – установчий Собор, що започаткував Православну церкву в Україні й обрав її очільника Епіфанія.*

70. Понад триста років православні українці молилися за Автокефальну Помісну Церкву / Прес-служба апарату Верхов. Ради України // Голос України. — 2018. — 15 груд. (№ 241/242). — Електрон. ресурс. *Йдеться про зустріч з членом Синоду Константинопольської Православної Церкви, Митрополитом Корейським Амвросієм, яку провів Голова Верховної Ради України (ВР України) Андрій Парубій разом з членами української парламентської делегації в межах візиту до Республіки Корея. В ході зустрічі Андрій Парубій наголосив, що "понад триста років, коли Українська Православна Церква була анексована Московією, українці молилися і сподівалися отримати свою Автокефальну Помісну Церкву". Голова ВР України зазначив, що новітній процес боротьби за отримання Томосу про Автокефалію та створення Єдиної Помісної Української Православної Церкви розпочався у червні 2016 року, коли ВР України ухвалила відповідне Звернення до Всесвятійшого Вселенського Патріарха Варфоломія. Глава українського парламенту відзначив визначну роль та мужність Вселенського Патріарха Варфоломія у справі створення Єдиної Помісної Української Православної Церкви, попри всі погрози з боку Росії. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/311414>*

71. Почаївську лавру намагалися викрасти злочинним шляхом // Номер один. — 2018. — 28 листоп. (№ 48). — С. 7. *Йдеться про ситуацію навколо скасування незаконної перереєстрації комплексу споруд Почаївської лаври. Наведено коментар з цього питання народного депутата України Романа Заставного. Подано інформацію про історію передачі Почаївської лаври московському патріархату.*

72. Прокаєва А. Томос додасть Порошенку балів / Анастасія Прокаєва // Газета по-українськи. — 2019. — 9 січ. (№ 2). — С. 7. *Йдеться про вручення Вселенським патріархом Варфоломієм Митрополиту Епіфанію Томосу про автокефалію Української православної церкви, яке відбулося у Стамбулі у храмі Святого Георгія. Офіційну делегацію очолив Президент України Петро Порошенко. Викладено точку зору політологів про те, що після отримання Томосу електорат президента розшириться, церква стане ключовою у його президентській кампанії. Проте крім національних і релігійних, залишаються питання економічні.*

73. Прохоров А. Желанная пора автокефалии / Александр Прохоров // 2000: Еженедельник. — 2018. — 7 - 13 дек. (№ 49). — С. А4. *Подано інформацію щодо перспективи отримання Українською православною церквою Томосу.* Текст: <https://www.2000.ua/v-nomere/forum/puls/zhelannaja-pora-avtokefalii.htm>

74. 15 грудня 2018 року на Об'єднавчому Соборі обраний Предстоятель Православної Церкви України з титулом – Блаженніший митрополит Київський і всієї України Епіфаній / сайт www.cerkva.info // Слово Просвіти. — 2018. — 20 - 26 груд. (ч. 51). — С. 3. *Подано біографію Митрополита Київського і всієї України, Предстоятеля Православної Церкви України Епіфанія (в миру Сергія Петровича Думенка).* Текст: <http://slovoprosvity.org/2018/12/20/15-hrudnya-2018-roku-na-objednavchomu-sobori-obranyj-predstoyatel-pravoslavnoji-tserkvy-ukrajiny-z-tytulom-blazhenniishyj-mytropolyt-kyjivskij-i-vsijeji-ukrajiny-epifanij/>

75. Саган А. Александр Саган: ”Многие мне говорили перед Собором: ”Зачем ты туда идешь? Там возможны теракты”. Но все прошло спокойно” / Александр Саган ; беседу вела Ольга Бесперстова // Факты и коммент. — 2018. — 27 дек. – 2 янв. (№ 51). — С. 4-5. *Йдеться про Об'єднавчий собор, що відбувся 15 грудня 2018 року в Софії Київській, на якому було створено автокефальну Православну церкву України та обрано її предстоятеля – 39-річного Митрополита Епіфанія (у миру – Сергія Думенка).*

Подано матеріали інтерв'ю безпосереднього учасника події, провідного наукового співробітника Інституту філософії Національної академії наук України, доктора філософських наук, відомого релігієзнавця та публіциста Олександра Сагана про те, як проходив Об'єднавчий собор, про подальший можливий розвиток подій, долю Української православної церкви Московського патріархату (УПЦ МК) та світового православ'я. Текст: <https://fakty.ua/291196-pered-obedinitelnym-soborom-mne-govorili-chto-tam-vozmozhny-terakty---aleksandr-sagan>

76. Сегеда Ю. Українську церкву може очолити вінничанин? / Юрій Сегеда // Вінниччина. — 2018. — 21 листоп. (№ 89). — С. 5. *Йдеться про ситуацію навколо надання Томосу про автокефалію Православній церкві в Україні. Розглянуто проблему проведення Об'єднавчого собору, на якому буде створено єдину помісну церкву та обрано її предстоятеля. Висловлено думку щодо можливості обрання очільником єдиної помісної церкви митрополита Вінницького і Барського Симеона, який є одним із ієрархів Української православної церкви Московського патріархату (УПЦ МП), що підтримали ідею автокефалії.*

77. Стеблак Д. М. Державно-церковні відносини в Сполучених Штатах Америки / Д. М. Стеблак // Регіон. студії. — 2018. — № 13. — С. 21-25. *Описано особливості функціонування державних і церковних інституцій у Сполучених Штатах Америки, відокремлення держави та церкви.*

78. Стратегічний потенціал державного та територіального розвитку : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., (Маріуполь, 4 - 5 жовт. 2018 р.) / М-во освіти і науки України, Донец. держ. ун-т упр. [та ін. ; редкол.: С. Ф. Марова (голова), О. В. Балуська]. — Маріуполь ; Кривий Ріг : Р. Козлов, 2018. — 368, [1] с. — **Шифр зберігання в Бібліотеці : А792129.** *Зі змісту: Загальнодержавні та регіональні аспекти трансформації релігійного життя в Україні в умовах російської агресії (православний аспект) / І. Г. Луковенко. — С. 204-206.*

79. Таран С. Церкви велели переіменуватися / Серафима Таран, Валерія Чепурко // КП в Україні. — 2018. — 21 дек. (№ 189/190). — С. 2. *Йдеться про прийняття Верховною Радою України Закону, що зобов'язує Українську православну церкву (Московського патріархату) в своїй назві вказувати належність до Російської православної церкви (РПЦ). Крім того, священникам, які підпадають під дію закону, обмежать доступ до військових частин та інших військових формувань.*

80. Тацієнко В. Київське єпархіальне опікунство у системі матеріального забезпечення православного духовенства / Віталій Тацієнко // Емінак: наук. щоквартальник. — 2018. — № 3, т. 1. — С. 38-44. *Висвітлено діяльність Київського єпархіального опікунства, з'ясовано його місце та роль у соціальному забезпеченні заштатного парафіяльного духовенства та його сімей.* Текст: <https://drive.google.com/file/d/1EWkGJEUS-AKnZehKMB2et-ncMgFnJZjd/view>

81. Тесленко Л. Нова радість стала ... / Ліна Тесленко // Україна молода. — 2019. — 9 січ. (№ 2). — С. 4. *Йдеться про урочисте підписання Томосу 5 січня 2019 року, в соборі Святого Юрія – головному храмі Вселенського патріарха у Стамбулі. У церемонії підписання Томосу взяли участь представники світської влади з України — Президент Петро Порошенко, Голова Верховної Ради Андрій Парубій та відомі політичні діячі. Зауважено, що 6 січня 2019 року в патріаршому храмі Святого Юрія розпочалася церемонія вручення Томосу та божественна літургія. І вже ввечері важливий історичний документ доправили літаком в Україну. У Софії Київській, яка перебуває під охороною ЮНЕСКО, відбулася Різдвяна літургія, яку провів предстоятель ПЦУ митрополит Епіфаній.* Текст: <http://www.umoloda.kiev.ua/number/3405/188/129373/>

82. Тесленко Л. Світанок Церкви : найбільша поразка Путіна: Помісну церкву в Україні створено / Ліна Тесленко // Україна молода. — 2018. — 18 груд. (№ 138). — С. 4. *Йдеться про Об'єднавчий собор українських церков та присутність на ньому Президента України Петра Порошенка та*

Голови Верховної Ради України Андрія Парубія. Під стінами Святої Софії чекали десятки тисяч людей до яких, після завершення собору, звернулися Президент України Петро Порошенко, Голова Верховної Ради України Андрій Парубій та Блаженніший Єпіфаній, Митрополит Київський і всієї України. Текст: <http://www.umoloda.kiev.ua/number/3400/180/128966/>

83. Ткачук А. "Автокефалія української церкви – це фактор безпеки держави" / Анатолій Ткачук // Нар. армія. — 2018. — 20 груд. (№ 51). — С. 3. Висвітлено історичну подію, на яку українці чекали понад 330 років – 15 грудня 2018 року у Києві в Софійському соборі відбувся Об'єднавчий собор зі створення єдиної української помісної Православної церкви. Главою нової української церкви став 39-річний представник української Православної церкви (УПЦ) Київського патріархату митрополит Єпіфаній (у миру Думенко). Зазначено, що саме він 6 січня 2019 року, напередодні Різдва Христового, отримає від очільника Вселенського патріархату Варфоломія I Томос — свідоцтво незалежності помісної церкви в Україні. Подано тези виступу під час урочистостей Президента України Петра Порошенка, який, зокрема, наголосив, що це подія церковна, але це й подія державна, бо наявність власної незалежної церкви точно порівнюється з Актом державної незалежності. Він також зауважив, що як 1991 року з Актом проголошення незалежності України наша держава отримала незалежність, так і зараз із проголошенням єдиної української церкви завершується будівництво незалежної держави. "Бо без незалежної церкви не може бути незалежної держави" – додав Президент. Текст: <http://na.mil.gov.ua/files/pdf/5583-%2820-12-2018%29.pdf>

84. Требор И. Собор в Софии Киевской: как "сшивали" церковь : в Украине преодолели раскол церковей, выбрав предстоятеля ПЦУ / Илья Требор, Игорь Серов // Сегодня. — 2018. — 17 дек. (№ 226). — С. 2. Йдеться про проведення 15 грудня 2018 року в Київському соборі Святої Софії Об'єднавчого собору, на якому делегати від декількох українських церков створили єдину Українську помісну православну церкву та обрали

предстоятеля об'єднаної церкви Митрополита Київського та всієї України Епіфанія.

85. Требор И. Украина получила Томос: почему он уедет обратно / Илья Требор // *Сегодня.* — 2019. — 8 янв. (№ 2). — С. 2. *Йдеться про першу різдвяну літургію, яку провів у соборі Святої Софії у Києві предстоятель Православної церкви України Митрополит Епіфаній. Голова департаменту з питань релігії Міністерства культури України Андрій Юраш зазначив, що вже в найближчі дні церковна грамота повернеться назад в Стамбул. Під Томосом повинні бути підписи всіх членів Вселенського патріархату. Зараз його підписав тільки Варфоломій і підлеглі йому єпископи.*

86. Україні – українську церкву! // Шлях перемоги. — 2018. — 19 груд. (№ 51). — С. 3. *Подано привітання Організації Українських Націоналістів (бандерівців) в зв'язку зі створенням Православної церкви України на чолі з митрополитом Епіфанієм. Визначено питання, які необхідно вирішити найближчим часом, зокрема, міститься заклик об'єднатися навколо української церкви та дати рішучу відсіч спробам "п'ятої колони" і російської агентури розколоти українське суспільство.*

87. Фаріон І. З Богом! – до нової, помісної Української церкви : грамоту-Томос планують вручити її предстоятеліві перед Святвечером / Іван Фаріон // *Високий замок.* — 2018. — 14 - 16 груд. (№ 140). — С. 7. *Висвітлено завершальний етап утворення помісної Української православної церкви, поява якої очікується 15 грудня 2018 року у Києві у соборі Святої Софії на Об'єднавчому соборі православних ієрархів. Народження нової, незалежної від Москви церкви називають історичною подією, прирівнюючи її до Акта проголошення державної незалежності України.*

88. Фаріон І. У незалежної України тепер незалежна Православна церква : історичну справедливість, яку порушила Москва, відновлено через 332 роки / Іван Фаріон // *Високий замок.* — 2018. — 18 груд. (№ 141). — С. 1, 3.

89. Черненко А. "О семинарии Сергей открыто не говорил" / Александр Черненко // Вести (Всеукр. вып.). — 2018. — 20 дек. (№ 218). — С. 6-7. *Висвітлено біографічні дані митрополита Епіфанія (в миру Думенко Сергій Петрович) — митрополита Київського і всієї України, предстоятеля Православної церкви України з 15 грудня 2018 року.*

90. Чорна С. Анексія Москвою Київської митрополії: через небратські інтриги, у порушення Божественних і Святих канонів / Світлана Чорна // Голос України. — 2019. — 3 січ. (№ 1). — Електрон. ресурс. *Подано інформацію про історію Київської митрополії, зокрема, про самочинне відокремлення Московської церкви у 1448 році від своєї Церкви-Матері — Київської митрополії. Зазначено, що Вселенський Патріархат рішенням Священного Синоду 11 жовтня 2018 року скасував Синодальний акт 1668 р., яким Київська митрополія, що перебувала під омофором Церкви-Матері з 988 року, коли рівноапостольний київський князь Володимир Великий хрестив русичів у Почайні, передавалася у тимчасове адміністрування Московському патріархату.* Текст: <http://www.golos.com.ua/article/311957>

91. Чорна С. Томос – другий акт проголошення державної незалежності / Світлана Чорна // Голос України. — 2018. — 29 груд. (№ 251). — Електрон. ресурс. *Йдеться про надання автокефалії українській церкві. Зазначено, що це питання було в центрі уваги з початку набуття Україною незалежності в 1991 році. Відзначено роль Президента України Петра Порошенка, Верховної Ради України (ВР України) та Голови ВР України (ВР України) Андрія Парубія в процесі створення української помісної православної церкви. Наголошено, що Президент України Петро Порошенко, вітаючи рішення про надання Томосу, назвав здобуття автокефалії питанням державотворення, а Томос – другим актом про незалежність України.* Текст: <http://www.golos.com.ua/article/311863>

92. Чорна С. Томос у Софії Київській! Такі історичні події мають Боже благословення / Світлана Чорна // Голос України. — 2019. — 9 січ. (№ 4). — Електрон. ресурс. *Йдеться про підписання у храмі Георгія*

Побідоносця в Стамбулі Вселенським Патріархом Варфоломієм I Томосу про автокефалію Української православної церкви. Наведено коментар Голови Верховної Ради України (ВР України) Андрія Парубія, який разом з Президентом України Петром Порошенком, першим віце-прем'єр-міністром Степаном Кубівим та іншими офіційними особами взяв участь у церемонії підписання грамоти про церковну незалежність та її передачу українцям "для вічного підтвердження і представлення". Зокрема, Андрій Парубій наголосив, що українці, виборюючи державну незалежність, "завжди ставили гасла Незалежності Української Держави поруч із гаслами Незалежності Української Православної Церкви". Подяку Варфоломію та ієрархам помісних церков за підтримку ідеї автокефалії української Церкви висловили Президент України Петро Порошенко та митрополит Епіфаній. Наведено коментарі з приводу отримання Томосу народних депутатів України Ірини Луценко, Рефата Чубарова, Максима Бурбака та Оксани Юриниць. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/312145>

93. Чудновський В. Митрополит Симеон іде до помісної церкви / Валерій Чудновський // *Ріа (Вінниця)*. — 2018. — 19 груд. (№ 51). — С. 2. *Йдеться про перехід митрополита Вінницького і Барського Симеона до нової Української помісної церкви. Надано біографічні дані митрополита, та зазначено, що Симеон залишається митрополитом Вінницьким і Барським, але під юрисдикцією Помісної церкви України.*

94. Шевчук Ю. Пропонують продовжити мораторій на продаж землі / Юліана Шевчук // *Голос України*. — 2018. — 18 груд. (№ 243). — Електрон. ресурс. *Надано інформацію про Погоджувальну раду лідерів депутатських фракцій і груп та керівників парламентських комітетів. Голова Верховної Ради України (ВР України) Андрій Парубій нагадав про роль і значення парламенту в становленні єдиної Помісної Православної Церкви України та привітав новообраного Предстоятеля Помісної Православної Церкви України — митрополита Епіфанія. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/311489>*

95. Шот М. Єдність дарує непереможність : у Тернополі Президент узяв участь у молебні, добродійних акціях, зустрівся зі студентською молоддю й запалив вогні на головній ялинці краю / Микола Шот // Уряд. кур'єр. — 2018. — 20 груд. (№ 241). — С. 2. Надано інформацію про візит Президента України Петра Порошенка на Тернопільщину, де він взяв участь у молебні в церкві Воздвиження Чесного Хреста в обласному центрі, яке провів патріарх Філарет. Глава держави наголосив на великому значенні такої історичної події як надання Томосу про автокефалію та висловив вдячність патріархові Філарету за жертовність, зусилля й молитви. Петро Порошенко відвідав у палаці культури "Березіль" ім. Леся Курбаса добродійну виставу "Десять сходинок любові до Бога", яку організували для дітей і тих, чії батьки боронять Україну від російської агресії та хто через окупацію змушений був залишити Крим і окуповані території Донбасу. Під час зустрічі зі студентським активом і професорсько-викладацьким складом області в актовій залі Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка Президент України ще раз прокоментував створення помісної автокефальної православної церкви та зазначив, що це – утвердження нашої незалежності у духовному вимірі. "Це означає остаточну деколонізацію України, її демосквонізацію, ми розірвали пута, які понад три сотні років поневолювали нас, прив'язували до Москви й не давали нам повернутися до самих себе, до спадку Володимирового хрещення, отриманого від Константинопольської церкви-матері", – заявив Петро Порошенко. Текст: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/yednist-daruye-neperemozhnist/>

96. Шуткевич О. Історична спадщина і тактичні кроки / Олеся Шуткевич // День. — 2018. — 20 груд. (№ 232). — С. 4. Подано коментарі митрополита Вінницького і Барського Православної церкви України (ПЦУ) Симеона щодо його переходу під юрисдикцію автокефальної помісної церкви. Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/podrobyci/istorychna-spadshchyna-i-taktychni-kroky>

97. Щерба О. Україна, церква і світ після правди / Олександр Щерба // Дзеркало тижня. — 2018. — 28 груд. (№ 50). — С. 4. *Йдеться про "світ після правди" – модну концепцію, що описує стан ілюзії, буцім-то правди насправді немає, а є лише точки зору, інтерпретація, яка в кожного своя. Наголошено, що згідно зі статистикою, українське суспільство нікому не довіряє так, як церкві. Традиція сильних релігійних лідерів – від митрополита Андрея Шептицького до кардинала Любомира Гузара й до патріарха Філарета, який виявив себе справжнім державником на останньому Соборі, – є в Україні давно. Зауважено, що в найближчі місяці й навіть роки все, що буде сказане митрополитом Єпіфанієм, буде почуте. Головне, щоб він не мовчав; головне, щоб він знайшов правильні слова для нашого багатократно обманутого суспільства.* Текст: <https://dt.ua/international/ukrayina-cerkva-i-svit-pislya-pravdi-298176.html>

98. Щоткіна К. На півдорозі до Храму / Катерина Щоткіна // Дзеркало тижня. — 2018. — 21 – 27 груд. (№ 49). — С. 1, 2. *Йдеться про Об'єднавчий собор, що відбувся в "мінімальному" форматі, який патріарх Варфоломій пропонував патріархові Української православної церкви (УПЦ) Київського патріархату (КП) Філарету й нині покійному митрополитові Української автокефальної православної церкви (УАПЦ) Мефодію 2001 року, а також нарікання на його організацію та недоліки Статуту церкви. Зазначено, що до собору приєдналися всього два єпископи УПЦ Московського патріархату (МП) – митрополит Вінницький Симеон і митрополит Переяслав-Хмельницький Олександр. Те, що в Соборі не взяли участі інші архієреї УПЦ МП – хоча заявлено було чи то вісім, чи то десять, чи то дванадцять, – трохи підсувало враження й "знизило" статус собору як "об'єднавчого". Причому важко сказати, кому докоряти першим, – тим владикам УПЦ МП, які до останнього обіцяли (і навіть начебто їхали в напрямку столиці), але в призначений час замість собору опинилися хто за кордоном, а хто на бюлетені, чи їхніх "заклятих союзників" з УПЦ КП, які зробили все, щоб відбити бажання в*

представників МП брати участь у "триумфі Філарета". Текст:
<https://dt.ua/internal/na-pivdorozi-do-hramu-297613.html>

**Підготовлено відділом інформаційного забезпечення органів влади
Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого
Відповідальний за випуск: Зайченко Н.Я.
16.01.2019**